

COMUNICATO n. 2546 del 23/08/2022

Traduzione in cimbro

Européan Forum vo Alpbach: in earst tage dar Euregio protagonist

Sidar zen djar dar Euregio Tiról-Südtiról-Trentino richtet her in “Tage von Tiról” drinn in Européan Forum vo Alpbach, a interntzionàl tage zo vennase un zo machase khennen. Dar Tage von sunta iz gevallt pròpio in earst tage bodase iz offegetànt dar Forum, dar progràmm auz pan mòrgan hatt vürgelekk, dopo dar miss un dar tradizionàl protzesiù, pittar bånda von lânt un dar gruaz a salve von Schützen vo Alpbach, di istituzionàl grüaz un di rede übar in tèma “Gesunthait un Redjonalitét: gebizzschaft von lem von Euregio”, allz izzese gehaltet in kongrèss zentrum von österrachege stèttle.

In évént hâmda genump toal dar Vorsitzar von Euregio un vodar autonome Provîntz vo Tria, di vitzvorsitzaren vodar autonome Provîntz vo Poatzan un dar Landeshauptmann Günther Platter, boda hâm gemecht bia di gesunthait saibe a gântz bichtegar faktor azma bill auhaltn in Euregio.

Dar Vorsitzar von Euregio hatt khött ke darnâ zboa djar groaza emerdjéntz khintz vür hërta bichtegar vorsanen bettan ruòl ’z magata hâm da mittarbat übar di grentzan in sektor vodar gesunthait. Di Pandemì hatt gezoaget hoatar bia grüntlich ’z iz arbatn pittnândar zbisnen in lentar, vor daz sèll dar EuregioLab 2022 hatt zornirt zo schauga zuar in khindar un in djungen – an elte boda mearar baz di ândarn iz khent geschedeget vodar pandemì – un ditza bill soin gemuant vil. Dar tèma vodar gesunthait iz khent auzgeredet in di lestn zboa trèff vodar Djunta von Euregio o: dar Vorsitzar vo GECT, defâtte, haltet az saibe gântz bichte auleng an sistèm vor di gesunthait boda lekk panândar allz daz guat bodada iz in di drai lentar, saiz azpe struktürn, tèknolodjian, un organizatziung, asó zo pezzra di opfar vor di pürgar, ma in da gelaichege zait zo macha krescharn kompetenzan un dianst. Vor daz sèll dar EuregioLab mage khemmen gehaltet azpe a bichtegez khaile zo schütza di arbat vo alln in sèlln boda soin inngevânk.

Disar trèff iz dar earst tritt zuar a pezzarna mittarbat, an momént âzoheva nidarzolega allz daz sèll boma gloabet azta saibe mângl vor di arbat zo macha in di mânat boda khemmen. Khurtz di argumentn boda soin khent vürgelekk in disa earst fase soinz gest dise: da gaisteg gesunthait von khindar un von djungen, bazta pintet gesunthait un nutritziung, da sanitér preventziung.

In Alpbach soinda o gest da djeneràl sekretardja von Euregio, Marilena Defrancesco, un ândre vortretar von Àmt vor di Vornaügarung un nâsüach von Dipartimént vor di Gesunthait vodar autonome Provîntz vo Tria un vo FBK.

Vor bazta âgeat in Trentino mochtma gedenkhan ’z gèlt boda iz khent untargelekk vor prodjèkte nâzosüacha azpe baispil dar prodjèkt “Biologia molecolare del Neurocovid” durchgevüart von provintziàl Àmt vor di

Sanitér Dianst pittnândar pinn nâsüach zentrum EURAC un di meditzinar Universität vo Innsbruck. Ma 'z izta o zo gedenkha dar Projèkt Euregio Umbèlt, Geèzza un gesunthait- Environment, Food and Health (EFH) durchgevüart vodar Stiftung Mach un bodada nemmen toal sin atz nöün isituttzïongen, hèrta augehaltet von Euregio, a prodjèkt boda bill gem kontra in krònischen beata, azpe fèttkrånkhait un zo helva zo leba mearar gesunt. Alle dise tème soìn in gântzan drinn in focus drauzoredada zornìrt an sunta.

Da djeneràl sekretardja von Euregio, Marilena Defrancesco, hatt khött ke àhevan in Forum atz Alpbach in Tage von Tiról, iz eppaz gântz bichte vor in Euregio: “Disar iz a trèff boda di djungen vennense, un mangse khennen pezzar ummaz pinn ândar, khennen di lentar un bazzez iz dar Euregio. Bar hânz gesek in di vorgânnatn tang o, ankunto dar Akadèmia von Euregio, balda a sèchtzekh djunge hânz geredet pittnândar übar dar Autonomì 50 djar dõpo azta iz khetn âgenump dar Zboate Statùtt. Bar hânz darvèrt von sèll bosaz hânz khött ke 'z iz gest a bichtega esperientz vor se o. Nèt vor nicht dar spruch boda iz gest khent zornìrt vodar trentinar vorsitarung iz gest “Dar Euregio iz djung”, asó hatta khött di Defrancesco.

Di vitzevorsitzaren un asesören vor di sotziàl politeke vodar autonome Provìntz vo Poatzan hatt gedenkht ke dar tèma zo sichra di sanitér dianst iz bichte in Südtiról o, übarhaup peng dar pandemì, ma nèt lai vor ditza. Di djardar vodar pandemì hânz gemacht innspèrrn di laüt, daz earst vo alln di khindar, di djungen un di altn, vor ditza est iz bichte analizarn bazta iz vürkhent un pezzarn di sachandarn sèmm bodada iz mearar mångl. Aftz dita di drai lentar von Euregio mangan auzbèksln esperientzan un leng panândar di arbat un di studje gemacht vo aniaglaz, un asó vennen nâige stratedjian.

Dar Landeshauptmann Günther Platter, hatt gemecht ke 'z izta mångl zo sterchra in Euregio azpe platz boda khint gemacht formatzïong un vor di arbat. Arbatn pittnândar in sektor vodar sanitér iz ummaz von bichtegarstn sachandarn boden iz âgenump dar board von Euregio un in da gelaichege zait ummana von grôazarstn sfide bodaz paitn in di djar boda khemmen. “Di gesunthait iz ummana von ünsarn grôazarstn risorse: di pandemì hattzaz gemacht vorstian alln. Asó iz mearar no baz djüst azta dar Tage von Tiról haür saibe afte gesunthait. Dar hauppunkt iz ke vo est vort barpar nèt lai ren pittnândar übar dar pandemì ma aftz allz daz sèll boda âgeat dar gesunthait: baz ma mocht tüan pellar, bia zo kurara un baz zo tüana dõpo gepezzart. In Tiról, in Südtiról un in Trentino habar gelekk panândar ünsarne arbat un ünsar gebizza”, hattar khött.

Hergerichtet von Àmt von Euregio Tiról-Südtiról-Trentino un von Européan Forum vo Alpbach, EuregioLab iz a 'think tank' vor khurtza zait - boda soìn drinn laüt bodasen drinndarkhennen, politike, un vortretar von drai lentar – boda hatt azpe zil zo übarlega aftz argomèntn boda âgian in lentar un in pürgar. In di vorgânnatn djardar EuregioLab hatt gearbatet übar traspòrte, umbèlt, nâsüach, vornagarung, un refórm von Statùtt. Haür garade nå in Tage von Tiról vo haür, di toalnemmar von EuregioLab 2022, zornìrt vo aniaglaz von drai lentar, soìnse gevuntet zo reda übar idéan un baz zo tüana zo arbata pittnândar vor di sanitér. A briaaf bart dena khemmen gezoaget un inngètt in esekutif emtar un in vüarom drai lentar vorda auz iz 'z djar.

In disan trèff soinda khent gètt: dar Prais “Euregio Giovani Ricercatori” un dar Prais “Euregio Innovazione”, di tang pellar, anvétze, in European Forum Alpbach hatta genump toal di Akadèmia von Euregio, boda soìn gest vil djunge von 18 sin afte 35 djar. 'Z izta khent geredet un gearbatet übar dar Autonomì vüchtzekh djar dõpo in Zboate Statùtt.

Foto von Prèss Àmt

Pildar von Euregio

Übarsetzt von Schaltarle vor di zung von Toalkamou vodar Zimbar Hoachebene

(Traduzione a cura dello Sportello linguistico della Magnifica Comunità degli Altipiani Cimbri)

(cdt)